

۱۵۵۴۸۲۷
۹۴-۸-۱۶

بسم الله الرحمن الرحيم

شناخت روستاهای استان سمنان

«دفتر سوم»

ارمیان: بارگاه ارمیای نبی (ع)

نگاهی به تاریخ و فرهنگ مردم روستای ارمیان شهرستان میامی

علیرضا شاه حسینی

انتشارات حبله رود

۱۳۹۴

سرشناسه	شاه حسینی، علیرضا، ۱۳۴۷ -
عنوان و نام پدیدآور	ارمیان؛ بارگاه ارمیای نبی (ع): نگاهی به تاریخ و فرهنگ مردم روستای ارمیان شهرستان میامی / علیرضا شاه حسینی.
مشخصات نشر	سمنان، انتشارات حبله رود، ۱۳۹۴.
مشخصات ظاهری	۱۳۷ص: مصور، جدول.
فروست	شناخت روستاهای استان سمنان؛ دفتر سوم.
شابک	۵-۲۲-۷۶۴۴-۶۰۰-۹۷۸: ۶۰۰۰۰ ریال
وضعیت فهرست نویسی	فیا:
یادداشت	کتابنامه.
عنوان دیگر	نگاهی به تاریخ و فرهنگ مردم روستای ارمیان شهرستان میامی.
موضوع	ارمیان
رده بندی کنگره	DSR۲۰۷۳/۸ش۲۱۳۸۴:
رده بندی دیویی	۹۵۵/۸۳۳۴:
شماره کتابشناسی ملی	۳۹۶۶۲۱۲:

انتشارات حبله رود

سمنان، بلوار ولی عصر، جنب مسجد آل محمد (عص)

www.hablereood.ir

شناخت روستاهای استان سمنان «دفتر سوم»

ارمیان؛ بارگاه ارمیای نبی (ع)

نگاهی به تاریخ و فرهنگ مردم روستای ارمیان شهرستان میامی

علیرضا شاه حسینی

ویراستار: مهندس عنایت الله رنجبر

صفحه آرای: محمد تقی رهبری فرد

طرح روی جلد: شرکت تبلیغاتی سیاه مشق

شابک: ۵-۲۲-۷۶۴۴-۶۰۰-۹۷۸

چاپ و صحافی: زلال کوثر قم

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

بها: شش هزار تومان

چاپ نخست، ۱۳۹۴

فهرست مطالب

۱	مقدمه.....
۶	شهرستان میامی.....
۸	سرحدات میامی.....
۱۱	ارمیان.....
۱۱	موقعیت جغرافیایی.....
۱۱	وجه تسمیه روستای ارمیان.....
۱۲	پیامبران مدفون در استان سمنان.....
۱۳	ارمیای نبی.....
۱۶	معنی نام ارمیا.....
۱۷	پیشینه تاریخی.....
۱۷	ارمیان در سفرنامه‌ها و متون تاریخی.....
۲۴	تاریخ شفاهی.....
۲۴	امیر اعظم عضدی و طمع او به ارمیان.....
۲۵	عاشق شدن امیر اعظم در ارمیان.....
۲۵	تهاجم ترکمن‌ها به ارمیان.....
۲۶	عباس گلزار و از پای درآمدن یاغیان.....
۲۸	ویژگی‌های اجتماعی.....
۲۹	جمعیت و تغییرات آن.....
۳۰	جمعیت ارمیان در سرشماری‌های رسمی (۱۳۲۵-۱۳۹۰).....
۳۲	زبان و مذهب.....
۳۲	مهاجرت.....
۳۳	امکانات موجود ارمیان.....
۳۴	شهدای ارمیان.....
۳۴	عباس امیری.....

۳۴	.....	علی اکبر رجبی
۳۵	.....	عباس عرب عامری
۳۵	.....	عباس عرب عامری
۳۶	.....	علی اکبر عرب عامری
۳۶	.....	محمدعلی عرب عامری
۳۷	.....	جاذبه‌های گردشگری
۳۷	.....	مقبره ارمیای نبی
۳۷	.....	چنار کهنسال مقبره ارمیای نبی
۳۹	.....	غار ناروان
۴۱	.....	غار خرتوت
۴۱	.....	کلاکته‌های ارمیان
۴۳	.....	اقتصاد
۴۳	.....	کشاورزی
۴۴	.....	منابع آب
۴۶	.....	تنوع محصولات باغی
۴۶	.....	توت
۴۷	.....	انگور
۴۸	.....	زردآلو
۴۹	.....	سیب
۴۹	.....	گردو
۴۹	.....	یارگیری در گردو چینی
۵۰	.....	قاش کردن: پوست کندن گردو
۵۰	.....	مغز کردن گردو
۵۲	.....	برخی از اصطلاحات گردو
۵۳	.....	دامداری
۵۳	.....	تقویم شبانی
۵۳	.....	دوره زگا
۵۴	.....	دوره برّه مار
۵۴	.....	شمارش

۵۵	..... وادوش
۵۶	..... چگونگی محاسبه سهم دامداران
۵۸	..... ترتیب نشستن در دامبره
۵۸	..... شیردوشی
۵۹	..... انواع فرآورده‌های لبنی
۵۹	..... شیرپنیر
۵۹	..... پنیر نروکل
۵۹	..... تقسیم محصول (حاصل تقسیم کنی)
۶۰	..... تعیین مسئولیت کارگزاران آرام
۶۰	..... بزمین (بزمین گری)
۶۱	..... فرآورده‌های لبنی
۶۲	..... گورماست
۶۳	..... مراتع
۶۳	..... مهمترین گونه‌های گیاهی مراتع ارمیان
۶۴	..... حیات وحش
۶۴	..... دانش بومی
۶۴	..... کود ورزی
۶۵	..... مبارزه با علف‌های هرز و آفات
۶۶	..... دامداری و دامپزشکی
۶۸	..... تهیه انواع خشکبار
۶۸	..... بلبلی خاکی
۶۸	..... خندان
۶۸	..... بلبلی
۶۸	..... قیصی
۶۹	..... شیوه‌های نگهداری میوه‌های تازه
۷۰	..... دین و رسم‌های زندگی
۷۲	..... جشن‌ها
۷۳	..... مساکن سنتی
۷۵	..... آیین‌های سنتی

۷۵	باران خواهی
۷۶	شیلان دادن
۷۶	بزغاله پاچناری
۷۶	پروارکشان
۷۸	نمک سود
۷۸	تهیه قرمه
۸۰	تغذیه و خوراک
۸۰	انواع نان های سنتی
۸۱	نون روغنی
۸۱	سوخت تور
۸۲	برخی از اصطلاحات مربوط به نان و نان پزی
۸۳	غذاهای سنتی
۸۳	شیر پلو
۸۳	کباب ارمیانی
۸۴	سوغات ارمیان
۸۵	پدیده های طبیعی
۸۵	باران ایام شیشه
۸۵	برف
۸۶	باد
۸۶	نشانه های بارندگی
۸۷	ضرب المثل ها
۹۵	باورهای عامیانه
۹۸	واژه نامه ارمیان
۱۰۷	بستگان
۱۰۹	منابع و مأخذ
۱۱۱	تصاویر

مقدمه

طبق نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۰، استان سمنان دارای ۲۲۷۲ آبادی بوده که از این تعداد ۵۸۴ آبادی دارای سکنه و بقیه خالی از سکنه گزارش شده‌اند. این روستاها در مناطق مختلف جغرافیایی (کوهستان، دشت، کویر و جنگل) قرار دارند. هر یک از این آبادی‌ها از توانمندی‌ها و قابلیت‌هایی برخوردار هستند که برخی از آنها منحصر به فرد هستند.

سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، با مطالعه شماری از این روستاها که به عنوان روستاهای هدف گردشگری انتخاب شده بودند، امکانات سرمایه‌گذاری بخش‌های خصوصی و دولتی را تبیین نموده است.^۱

روستاهای زیادی در استان سمنان، وجود دارند که پتانسیل‌های گردشگری دارند، اما به خاطر نبود شناخت کافی، معرفی نشده‌اند. علاوه بر توانمندی‌های گردشگری، روستاهای استان سمنان، پتانسیل‌های دیگری دارند که تا کنون ناشناخته مانده‌اند. از آن جمله روستای تروود (مرکز پرورش شتر شمال شرق کشور)، فرومد (مرکز تولید فلفل قرمز)، قلعه‌نوخرقان، شهر بسطام و آستانه (مرکز تولید زردآلو)، روستاهای سرحدات (مرکز تولید قرمه)، روستای سطوه سرکویر

---

۱. رک: راهنمای گردشگری روستاهای ایران (۲) استان‌های تهران، سمنان، قم و مرکزی. تألیف حسن زنده‌دل و دستیاران. تهران: نشر ایرانگردان، ۱۳۸۶.

(مرکز تولید قالی‌های نفیس و گران‌بها)، کلاته میرزای ترود (زیره کوهی)، شورقازی ایوانکی (مرکز پرورش گوساله پرواری)، (حسین آباد کالپوش (نخود و لوبیا)، روستاهای دشت کالپوش (دشت‌شاد، نام‌نیک، قوشه دگرمان و...) (مرکز تولید آفتابگردان دیم)، کرنک کالپوش (مرکز تولید عدس دیم)، روستای قدس میامی (آلو)، محمد آباد میامی (کارگاه‌های متعدد پیراهن دوزی)، روستاهای آبخوری و دوزهیر (بادام)، ده سراب و ناروهه گرمسار (انجیر)، مؤمن آباد سرخه (پایتخت گج کشور)، اروانه و نکارمن (مرکز تولید سیب درختی)، ایستگاه راه‌آهن بنکوه و ده سرآبرود ناروهه گرمسار (مرکز تولید گوجه سبز)، رشم (مرکز تولید سیر)، اسدآباد، سرخه، بدشت شاهرود، کلا (کلان) دامغان (مرکز تولید پیاز)، افتر (مرکز تولید پنیر سنتی)، تل شاهرود (مرکز تولید طالبی)، دزج و رویان (مرکز تولید انگور)، احمد آباد گل تپه (مرکز تولید انار)، بزم و مؤمن آباد (مرکز تولید پسته)، خنج (مرکز تولید گیلاس و نوع مرغوبی از این محصول در مزرعه‌ای به نام چمو)، فروان شهرستان آرادان (مرکز پایگاه عشایر ایل الیکایی و مرکز تولید بهترین کره ایلاتی)، فولادمحله (مرکز بازی‌های بومی و محلی)، مزرعه چشمه بسیار بکران (تولید نوعی سیب به نام سیب تو سرخ)، دروار و ده‌ملا (مرکز تولید صنایع چوبی)، ابرسج (مرکز کلاه بافی و نم‌مالی)، هیکو (سرزمین لاله‌های بی‌غم)^۱، نردین کالپوش (قره قوروت)، تلوبین کالپوش (زرشک جنگلی).

۱. این نوع لاله‌های صحرایی در فصل پاییز، با آغاز سرما در مراتع ییلاقی روستای هیکو، مانند گت‌بزن‌گاه، اطاق‌سرا و بهاره‌کوه می‌روید.

بنابراین شناخت و معرفی روستاها، امری لازم و ضروری است که متأسفانه تا کنون کمتر به این مهم پرداخته شده است.

یکی از آرزوهای نگارنده این سطور، تهیه دانشنامه‌ای از آبادی‌های استان سمنان است که امیدوارم، با اتکال به خداوند بزرگ، این کار به سرانجام برسد. البته تهیه دانشنامه تک تک روستاها از عهده یک یا چند نفر خارج و مستلزم عزم جدی، اراده و پشتکار قوی چریک‌های فرهنگی را می‌طلبد.^۱

نگارنده در بسیاری از موارد، تحصیل کردگان و فرهیختگان روستایی را تشویق کرده تا قلم به دست بگیرند، درباره زادگاه آبا و اجدادی خود، تحقیق و پژوهش کنند و از این طریق وضعیت این روزگار را به نسل آینده منتقل کنند، و در این کار تا حدودی موفق بوده است و نتیجه آن انتشار نوزده عنوان کتاب درباره روستاهای استان سمنان بوده است.^۲

مؤلف به دلیل شرایط شغلی، به بسیاری از روستاها و مناطق عشایری استان سمنان، سفر کرده و طی این سفرها با بسیاری از روستاهای دور افتاده و ناشناخته آشنا شده است، ضمن احترام به همه روستائینان، از میان این آبادی‌ها به معرفی کوتاه، روستای کوچک «تجور» بسنده می‌کنم.

---

۱. این تمهید بسیار زیبا از آقای دکتر مرتضی فرهادی، استاد فرهیخته دانشگاه علامه طباطبائی و مؤلف آثار ارزشمندی چون: واره، انسان شناسی یاریگری، کشت کاری و فرهنگ و ... است.

۲. این روستاها که به همت فرهیختگان روستایی، کتاب آنها منتشر شده عبارتند از: میغان، قلعه‌نوخرقان، طاق، کندو، قاطول، افتر، چاشم، پرور، لاسجرد، غیاث‌آباد، ریکان، دهنمک، پاده، فروان، حسین‌آباد کردها، داورآباد، رستم‌آباد، هشت‌آباد و یاطری علیا.

روستای تجور از توابع دهستان خواروتوران بخش بیارجمند شهرستان شاهرود، در شمال کویر مرکزی ایران قرار دارد.

برای سفر به این روستای زیبا، بعد از طی ۱۱۵ کیلومتر به روستای توچاه (توچال)، می‌رسیم. در محل روستای توچال، جاده خاکی به سمت جنوب منشعب می‌شود که پس از ۲۵ کیلومتر به روستای تجور می‌رسیم.

این دهکده زیبا تا شاهرود ۲۷۰ کیلومتر و تا سمنان (مرکز استان) ۴۴۲ کیلومتر فاصله دارد.

در این آبادی شیر زنی به نام خاله زهرا به همراه فرزندان و نوادگانش زندگی می‌کنند. او مدیر قدرتمند و تام‌ال اختیار تجور است.

او پس از ازدواج با همسرش از روستای عشقوان به «تجور» مهاجرت کردند و روستایی جدید را بنیان نهادند. به آبادانی آن پرداختند. پس از مرگ همسرش مدیریت روستای کوچک تجور را به عهده گرفت و زمینه اشتغال فرزندان را در آبادی فراهم کرد و هر روز بر آبادانی آن افزود. این روستا در حال حاضر ۱۷ نفر جمعیت دارد. این روستا همانند یک پایگاه امنیتی در قلب کویر عمل می‌کند.

خاله زهرا از تولیدکنندگان واقعی، اما گمنام، این مرز و بوم است. مدیریت او می‌تواند الگویی باشد برای دیگر زنان این سرزمین.

این آبادی زیبا، آینه تمام نمای یک روستای سنتی ایرانی است. آنها به دامداری و مختصر زراعت اشتغال دارند.

دیدن این روستای زیبا را به همه علاقه‌مندان به گردشگری روستایی توصیه

می‌کنم.^۱

این دفتر به معرفی یکی از روستاهای شهرستان میامی، به نام «ارمیان» اختصاص دارد. ارمیان یکی از روستاهای تاریخی منطقه است و زمانی مرکز دهستان میامی محسوب می‌شده است.

این روستا ویژگی‌های زیادی دارد که تلاش شده است در این کتاب، به اختصار به آنها پرداخته شود.

در اینجا لازم می‌دانم از جناب آقای حسین محمدآبادی از اهالی خوب و فرهنگ دوست ارمیان به خاطر مصاحبه‌های طولانی و مکرر و محبت‌هایشان سپاسگزاری کنم.

همچنین از آقای مرتضی اکبری به خاطر حمایت‌شان از چاپ اثر و آقایان عین‌الله محمد آبادی از بومیان منطقه و آقای مرتضی عسکری رئیس شورای اسلامی ارمیان تشکر نمایم. عمرشان دراز باد.

امیدوارم اطلاعات این دفتر مورد توجه و پسند مردم فرهنگ دوست روستای زیبای ارمیان قرار گیرد و کاستی‌های آن را به بزرگواری خودشان ببخشایند.

علیرضا شاه‌حسینی

شهریور ماه ۱۳۹۴

---

۱. مؤلف در سال ۱۳۹۱ در برنامه تلویزیونی فانوس، از این آبادی مستند گزارشی به مدت ۱۳ دقیقه تهیه کرده است که از سیمای مرکز سمنان با عنوان گوهرهای پنهان پخش شده است.